

III. évfolyam.

Budapest, 1896. június hó.

M. N. MŰVEZETI SZÁM.

Növekedéskönyv

1896. június 875.

LÁMPAERNYÓK-, FATYLAK ÉS HARANGOK.

A mesterséges fény fejlődésével a fénytartó, a lámpa átalakulása folyton lépést tartott. Abban az időben, mikor folyton egy és ugyanazon fényforrással kellett megelégedniök, természetesen teljes figyelmöket a fény-elődéző készülék fejlesztésére fordították. Az antik lámpa klasszikus formája mindenki előtt ismeretes és még ma is csodálattal szemléljük a változatoknak nagy számát, a melyet kezdve az egyiptomi kőolajtartótól a rómaiak és görögök nemes féméből készült és mindennemű díszművel ellátott lámpái között találunk. Évezredek óta egy és ugyanaz az alapelv, olajban áztatott szövetnek égetése. Ugyanezt mondhatjuk a fáklyákról is, ha végig tekintünk azon sorozaton, a mely az egyszerű fényőfászilánk és a közt a klasszikus művészettel kidolgozott fényszörnyeteg között fekszik, melynek a torkából előtörő óriási láng

világította meg a győzelmi vagy áldozati ünnepet ülő görögök vagy rómaiak festői csoportját. A III-ik században használnak először gyertyát, eleinte ez csak egy változata volt a fáklyának — puha anyagból, melyet egy vasszegre szurtak fel, alatta egy keskeny kis tányérka volt, mely a lecsöpögő viaszt felfogta; ilyen volt az első gyertya. A gyertya, eltekintve néhány kisebb javítástól, egészen a mai napig mindig ugyanaz maradt. Az emberek összes tehetségüket a tartónak tökéletesbitésére, szépítésére használták fel. Így származtak azután azok a rendkívül változatos, szébbnél-szebb sorozatok, kezdve az összehajtható ókori kínai gyertyatartótól végig a gótikus és reneszánsz óriás méretű karos állványáig, a rokokónak kaeskaríngós tartójáig és a mai, az összes stílusok zagyvalékából álló, gyári tucatmunkáig.

Mindaddig, a mint látjuk, csak arról volt szó, hogy egyes lángok fényét esiszolt üveg vagy fémlapokkal való tükröződés által fokozzuk. Mindezek az igyekezetek oda irányultak, hogy nagy tágas termet, templomokat vagy esarnokokat megvilágítsanak, melyekben a fényforrások úgy legyenek elosztva, hogy azok a szemre sohasé hassanak

kellemetlenül. A tudós lámpája vagy az, a mely körül esténként a család telepedett, mindig egyformán nyitott maradt. Elődeink oly készülékeket, melyek a fény erejét mérsékelték, csak a betegszobában vagy szembajosoknál használták. Az asztali lámpa évszázadokon át a leleményesség mostohagyermeké volt.

Gondoljunk csak vissza az olajlámpa sokféle fajára, mi rendkívüli figyelmet és pontosságot kívánt annak kezelése és hányszor hagyta eserbe a körülötte ülőket, sötétségbe burkolva az egész szobát. A több világosság után való vágy csak a modern embernél elégített ki, de ime alig, hogy beteljesült a kívánság, alig, hogy szétáradt a vakító fény, az ember káprázó szemét behunyta, kénytelen volt a fényt mérsékelni, hogy használhassa; és létre jött a lámpaernyő.

Ez a ma virágzó iparág bölcsője háziipar volt. A családi lámpa, vagy az, melyet munkánál használnak, inkább fátyolt mint ernyőt igényel, a memyiben ez mérsékli, míg az utóbbi erősíteni, kisebb helyre összpontosítani van hivatva; és éppen ezen fátyolozó, mérséklő hatású ernyő az, a mely a legkülönbözőbb formákat enged meg, melynél tehát a műkedvelő teljes találekony-

képig.
féle. V
de lai
és kar
szes é

1. sz.

tek vagy másolópapírra tussal festett alakok teszik eredetivé. Valamivel újabbak az előbbieknél a színes selyempapírból készültek, melyekhez sima vagy fodrozott anyagokat vehetünk. A találmányoknak tág tere nyílik és kevés eszközzel gyönyörű dolgokat készíthetünk és itten csak egy-két utbaigazításul szolgáló megjegyzést akarok tenni.

Igen érdekes ernyőt ad a következő eljárással készített lámpatakaró. Egy papírszalagot (nagyságát a lámpa, melyre alkalmazni akarjuk, határozza meg) kétoldalt — a mint az ábra mutatja — kicsipkézünk és úgy szedjük őket ráncba, hogy a hosszabb csipkék A) és A) vonalon fekdjenek. Az alsó csipkék kissé előre nyulnak. Ha a belől fekvő lapokra bronzal vagy más festékekkel virágokat festünk, úgy az egész takaró csodaszép lesz, egyáltalán bármily alaku papírból készült takaróra virágot festünk, úgy ez mindig lenge hatású lesz. Egy más eredeti alaku takaró az, melynél sárga sima kartonlapok közé mohazöld selyempapírt rakunk ráncozva.

Meg nagyobb változatosságot és szebb hatásokat érünk el, ha papír helyett szövetet veszünk, pl. selyemfűláréből kivágunk egy négyszögű darabot, a közepét kikerekítjük a kiértő számára, a négy sarkára japán-aranyzállal, zsinórral különböző alakokat varrunk. Keskeny aranyzél vagy finom horgolt fogak (esetleg ez is aranybronzba mártva) jöhetnek a szélre. Egy kis kerek lámpa-ernyőt mutatunk be a 11.

2. sz.

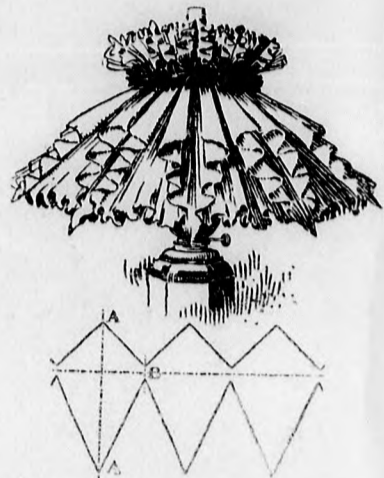
* Fényképeket transzparensé oly módon tehetünk, ha őket kemény alapjukról meleg vízben leáztatjuk és felolvasztott forró parafin vagy terafinban megmártjuk. Kihűlve, a papír szövete teljesen eltűnik és a kép úgy látszik, mintha üveglapon volna.

ságát, izlését kifejtheti. Általánosan ismeretesek a transzparens ernyők, melyeknél két áttetsző papírlémez közé préselt virágokat raknak, egy kirándulás, egy ünnep, egy örömnapp bájos jelei naponta kedves emlékeket idéznek az illető szeméi elé.

Ezeket a csoportozatokat egy-egy transzparensé tett arképpel is emelhetjük.* A papírlapokat tüllrel vagy gázzal is helyettesíthetjük, ezen csokrokat még fekete papírból kivágott silhoue-

ábrán, melynek szélét egy point-lace szalagoeska díszíti. A fent elősoroltak mind olyan takarók voltak, melyeknek semmi tartósabb állványok nincsen.

A divatos lámpa-ernyőnél nem nélkülözhető a kemény, szilárd állvány, melyet a bádogossal csináltatunk erősodronyból és akkor mi körül esavarjuk valami vékony, finom, az ernyő színéhez illő szövettel. Ha finomabb anyagból készítjük, úgy mint gáz, selyem, csipke, tüll, természetesen többet kell hozzá vennünk, mint valami erősebb szövetből. A dupláránca szedettek ráncai közé felvarrt virágok jöhetnek, festett girlandok, papírvirágok, pomponok, vagy ha az ernyő igen nagy és valami díszes helyiségbe vannak, akkor tolltuffokat is rakhatunk rá és az alján selyem- vagy csipkerüsst teszünk, melynek végeit paszománt vagy 1 cm.-nyi keskeny csipkével szegélyezzük.

4. sz.

Könnnyű lenge szövetek alá mindig bélest tenni selyemből vagy másból. Kedves változatot képez, ha kerek fémkarikákat, kis lapokat varrunk fel sorban vagy arabeszkalakban. Ezerféle változatot készíthetünk, mert ezek a baldahim-ernyők inkább díszíteni vannak hivatva, mint praktikus haszonra.

Amerikából kapunk most egy egész új és kevésbé hasznos mint inkább fényes hatású szánt darabot, az úgynevezett (creation korszakalkotó) gyöngy-ernyőket melyek ha zöld növény közé állítunk, messé fényt szórnak.

Különböző színű nagy és kisebb csiszolt üvegből valók ezek a takarók, változatos mintába fűzve dróton és erős fonálon. Koronaszzerű tetejére egy befelé görbülő részt teszünk, melyre körben fogas gyöngyrotot varrunk. — Készen is kaphatjuk ezt az ernyőt, de a minta után kis fáradsággal elkészíthetjük magunk is.

Kevés időt vesz igénybe a következő ernyő is. Négy oldalt selyemből szabunk és erre a kínai selyempapírból kivágott alakokat ragasztunk, melyek az egyszínű selyemből rendkívül hatásosan kiválnak. Ezek az áttetsző színű képek, melyek többnyire humorisztikusok, rendkívül kecsesek a szélre varrt selyembodor között. (9. ábra.)

Ha már a petróleumlámpák takaróival foglal-

5. sz.

6. sz.

koztunk, egypár sort szentelünk a villamos lángok takaróinak is. Ezek többnyire közepen összehuzott és levélformában kiszélesedő burák.

Drótállványukat zöld szalaggal vonhatjuk be és ezzel díszíthetjük a csomóba szedett középső részt is. Szétszórt virágminta, apró silhouettek díszítik az egészet hímzve vagy festve.

Az egész takaró arra való, hogy a fénysugarakat egy helyre összpontosítsa és a szemet a kellemetlen világosságtól megvédje, a mely körülményt csak az tudja kellőképp méltányolni, a ki órákig kénytelen egy lámpa mellett dolgozni.

Sokféle változatban látjuk újabbán a golyó- vagy tulipánalakú lámpatakarót üvegből. Egyes kezeknek semmi nehézséget nem okoz ezeknek befűtése, annál inkább, mert ma már az átetsző üvegfestékek kaphatók, melyekkel igen szép dolgokat készíthetünk.

Virágmotívumok itt is az első helyet foglalják el, de sokkal művészebb hatásuk az arany színben tartott arabeszk és figurális minták, melyek a régi olasz üvegfestésre emlékeztetnek.

A lapunkhoz mellékelt két mintalapon levő, természetes nagyságban ábrázolt munkák magyarázatát itt adjuk és pedig:

Könyvtábla. Börmunka. E nem közönségesen elrendezett minta nem csupán könyvtáblára, de más célra is felhasználható, így újságtartónak, rámának, nagyítva írómappának vagy még nagyobb méretekben faldísznek is. Mintánk halványzöld finom bőrre van festve. Mielőtt a székfüket festenők, az egész alapot villámlasszerűen behuzkodjuk arannyal, mely munkához kagylóaranyat is vehetünk, de még szebb és tartósabb az ugynevezett olasz aranyozás, mely módot már a börmunkák ismertetésénél tüzetesen leirtunk. Fénylőbb és örökös az aranyozás, ez utóbbi módszerrel. A székfüket festhetjük emálszínekkel és akkor fent a monogram alapja is email lehet, de épp oly szép olajjal vagy guassal, a mikor aztán a betűk falát arannyal csinálhatjuk.

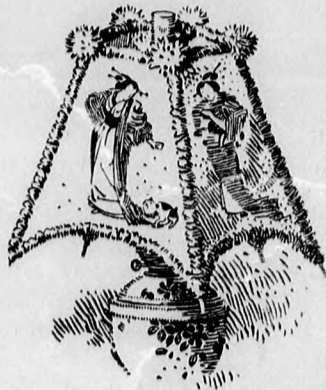
Selyemre is szép hatású lenne a könyvtábla és gyöngyházfényű pergamenten. A táblát ha elkészítettük, egy ügyes könyvkötőhöz adjuk, a hol nemcsak közönséges könyvtáblát csináltathatunk belőle, de olyat is, a mely min-

dig levehető és hasonló nagyságú könyvre mindig ráilleszhető úgy, hogy egy táblával aztán több kötetet is végig olvashatunk, a következőre téve a takarást.

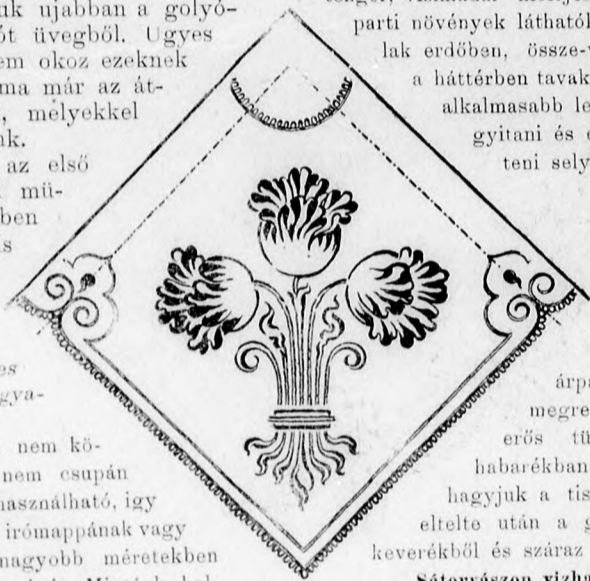
A könyvet a közepén selyemgumizsinórral lesz megerősítve, a könyvtábla belecusztatva és ezen célra a bőrt már úgy kell szabnunk, hogy kétoldalt behajthassuk.

Vadas és halas tálra alkalmas minta. A két japáni modorban tartott csik alkalmas porcellánlapokra, a valódi nagyságnak a $\frac{1}{3}$ -át adja. Egyiken hullámozó tenger, vizimadár kiterjesztett

szárnyakkal, halak és parti növények láthatók. A másikon vaddisznók, nyulak erdőben, össze-vissza nőtt fű és virág között, a háttérben tavak látszanak szarvasokkal. Még alkalmasabb lenne e két mintát jól megnagyítani és ebédőben körül faldísznek festeni selyemre vagy vászonra.

9. sz.

8. sz.

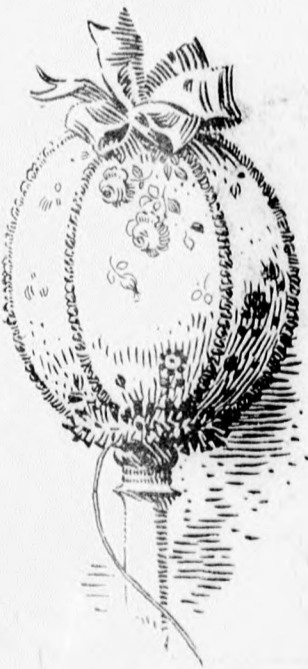
Mindenféle.

Gyöngyháztisztító. 100 gram árpakorpát és 200 gram égetett és megreszelt kenyérhéjat vízzel keverve erős tűznél felforraljuk és e forró habarékban körülbelül egy óra hosszat hagyjuk a tisztításra szánt tárgyat. Ez idő eltelté után a gyöngyháztárgyat kivesszük a keverékből és száraz rongydarabbal megtörölgetjük.

Sátorvászon vízhatlanítása. Nyakunkon a forró nyár s ilyenkor tudjuk csak megbecsülni azt a helyet, mely a nap rekkenő sugaraitól védett. Igaz, hogy szobánk is árnyékos, hanem, a ki csak teheti, az nyáron idejének javarésztét a szabadban tölti. S e nagy kedvtelésünket leginkább a hős lugas vagy az árnyas sátor elégíti ki, melynek csak az az egy hibája, hogy sokszor nyakunkba szakad az eső és bár csöpp kedvünk sincs otthagyni a kellemes tartózkodó helyet, kénytelenek vagyunk vele. Ama olvasóinknak, a kik sátrat készítenek fölötti vagy pedig terraszaikat szándékoznak vászonponyvával fődni, jó receptet ajánlunk, mely a vásznat vízhatlanná teszi, 130 gram olomtörmelék (bleiglätte), 120 gram umbrát és 1 liter lenolajt összekeverünk és időnkint való kavarással mellett 24 órahosszat főzzük a takaréktűzhely lapján (nem nyitott tűznél) egy akkora edényben, hogy forrás alkalmakor ki ne futhasson. Ezután a már

10. sz.

7. sz.

12. sz. Vignetta.

a karókra vagy lécekre feszített vásznat ezzel a keverékkel bekenjük, megszáritását a nap sugaraire bízva. Legjobb a vásznat vele reggel bekenni, hogy alkonyatig megszáradhasson.

A jégsekreányek tisztítása. Nagyon sokszor megesett már a leggondosabb háziasszonyon is, hogy a jégsekreányébe tett vaj vagy bármiféle élelmiszer ugyan meghidegedett és épen megmaradt, de valami sajátos ízt nyert, a mely a jégsekreányben evődött belé. Ugyanis a jégsekreány levegője megromlik, a falára meg bizonyos zsíros réteg rakódik, a melynek rendkívül kellemetlen szaga van. Sok helyen bár minden héten kilugozzák és kisikárolják a jégsekreány belsejét, de ez azzal a kényelmetlenséggel jár, hogy mindannyiszor ki kell az udvarra vagy a szabadba cipelni, a sokszor nem éppen könnyű szekrényt, hogy a tisztítás procedusát végrehajthassuk benne. A következőben oly eljárással ismertetjük meg olvasóinkat, mely a mily olcsó, épp olyan jó is. Kellő mennyiségű vizet felforraltunk és néhány krajeár ára hypermangánsavas kálit keverünk bele. A víz akkor hatásos, ha

a káli vöröstre fősti. Ezzel a forró vízzel aztán jó kiöblítjük a szekrény belsejét és a csapon ki-eresztjük. Ennek a hipermangánsavas víznek szagtalanító és tisztító hatása mellett az a jó tulajdonsága is meg van, hogy nem támadja meg a szekrény falának ép-ségét, legyen az márvány, bádóg vagy cink is.

Mivel mossuk a befőttes üvegeket? Ez a kérdés, bármennyire jelentéktelennek lássék is, nagy fontosságu tényezője annak, hogy befőttein meg ne pimposodjanak. Sokszor a legnagyobb elővigyázattal van a szorgos háziasszony, a legegészségesebb gyümölcsöt választja, a főzés előtt langyos vízben megmossa, maga figyel arra, hogy mindennek eleget tegyenek és a baj mégis megtörténik. Ennek pedig rendszerint az az oka, hogy az üveg nem volt tiszta. Megengedjük, hogy annak látszott, de mégis maradhatott benne olyan idegen anyag, mely később a befőtt cukorával megerjedt és megtámadta a gyümölcsöt, tönkre téve az üveg tartalmát. Uj, most vásárolt üvegeket elég hamusluggal, a melybe kevés meszetet teszünk, kiöblögetni; de az olyanokat, a melyek már régen hevernek a padláson, sőt a pincében, ezzel az eljárással meg nem tisztítjuk. Ilyenkor a következő recipével csinált vízzel mossuk az üvegeket: 1 font vitriololajat kellő mennyiségű vízbe öntünk, a mely olyan erős tisztító szer, hogy akár 100 üveg kimosása után, a vizet még öblögetésre is használhatjuk. Természetesen az így kimosott üvegeket azután még meleg és langyos vízzel is ki kell öblögetnünk.

Rozsdafoltok eltávolítása. Az apró vastárgyakban esett rozsdafoltokat könnyen eltüntethetjük, ha egy da-

rabka méhviaszt nem éppen sürtü szövésű szövetdarabba kötünk és a megmelegített vastárgyat ezzel bedörgöljük, a miáltal vékony viaszréteggel vonjuk be azt. Ezt a réteget egy másik, száraz szövetdarabkával erősen megdörgöljük, a mikor is a rozsdafolt eltűnik. Tessék megpróbálni, bámulatos hatásának mondják.

Szerkesztői üzenetek.

B. J. Brassó. A jó ezüstözés tehnikája épp oly nehéz, mint az aranyozásé. Arra a célra, melyre kegyed azt a tárgyat szánja, elég ha ezüstbronzozza, de ezután nem vonja be lakkal; tessék csak úgy hagyni.

V. J., Veszprém. Eredeti mintákat, rajzokat szívesen fogadunk előfizetőinktől; de azt már meg nem ígérhetjük, hogy a legközelebbi számban közlődjék. Ez sokszor az itt levő időszéri anyaggazdaságtól függ, sokszor pedig attól, hogy szeretjük azokat a dolgokat, melyet olvasóinktól kapunk, hasonlókkal gyarapítani és a nyomda számára alkalmassá tenni.

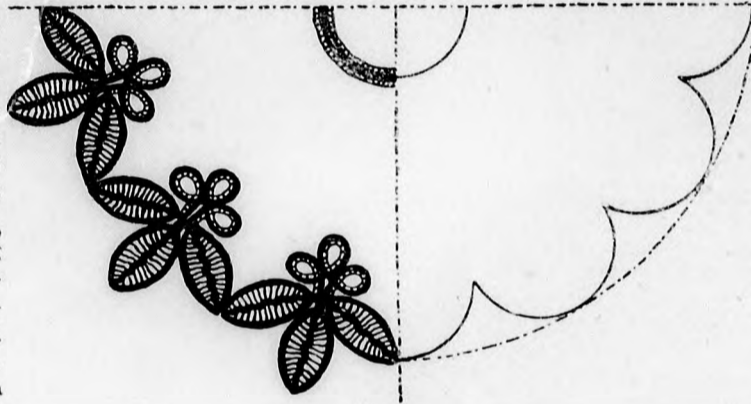
Z. D., Budapest. Gratulálunk. Sikerült. Várjuk a folytatást.

F. L. Debrecen. Bronzfestékek és a hozzávaló bronz-tinktúrával remek hatást érhet el bármilyen ruhaszöveten, bőrön, fán stb. Épp úgy a vízzel kevert kagylóarannyal is.

E. H. Miskolc. Tessék a selymet marhaepével bekenni és azután festeni.

T. Sz. Brassó. A kívánt számot postára tettük. Köszönjük szíves érdeklődését. A mutatvány-számokat azokra a helyekre már elküldöttük.

S. B. Kassa. 1. A veranda ablakait tessék olajfestékekkel rösteni, különféle virágokat alkalmaz-

11. sz.

va. — 2. A nappalit egyszínű egyszéri szövettel borítanók és talán csak alját köröskörül valamivel sötétebbel. — 3. Legegyszerűbb és, mondhatjuk, a legesinosabb vékony fekete fakerebbe illeszteni, a melyet csak is egy keskeny aranyzegély élénkit.

Br. S. E. Igló. Sajnos, panasza jogosult. Mi is észrevettük már és a saját hatáskörünkben minden lehetőséget megteszünk, hogy ebben a tekintetben is sikert érjünk el a hatalmas nyugottal szemben, mely annyira eláraszt bennünket a szemnek tetszetős, de idegenszerű motívumaival.

K. G. Eger. Az apróságokat szívesen fogadtuk és a mint látja, valamit felhasználtunk belőle.

I. S. Debrecen. A nedvesség ellen úgy óvhatja meg legbiztosabban kényes famunkáit, ha kiszáradásuk után grafitporral surolja és leketéli.

J. P. Szeged. Fordított dolgokat nem közlünk.

M. M. Szentes. Ilyenforma ruhákat fölös számmal hoz a Gyermek-Divat, a melynek kiadóhivatala Budapesten, Rökk Szilárd-utca 4. szám alatt van.

13. sz. Vignetta.

A Tündér Ujjak rajzolója és magyarázója: Treitz Péterné.

Felelős szerkesztő: Csepreghy Ferencné. Kiadótulajdonos: Rákosi Jenő Budapesti Hírlap-nyomdai vállalat (igazgató: Zilahy Simon). Budapesti Hírlap nyomdája.

1896. június 15.

DÍVAT UJSÁG.

I. mintalap.

KÖNYVTÁBLA. Börmunka.

I. TÖNDÉR UJJAK.

kéig.
féle.
de la
és kar
szes á

M. N. W. H.
AKONYI
TAPAS

AN

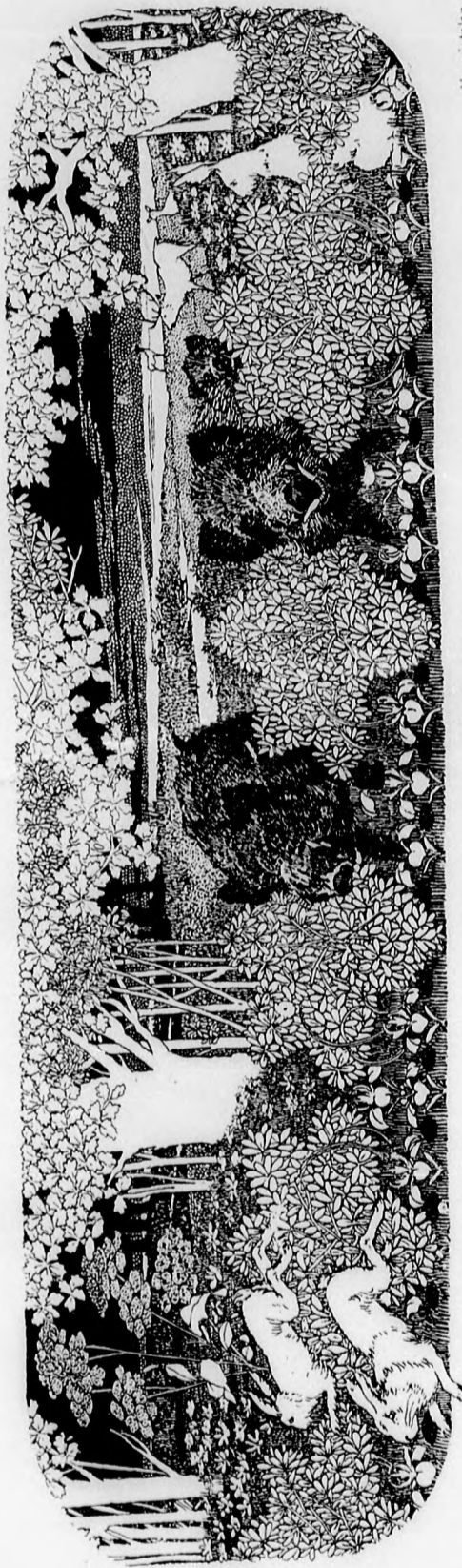
VII.

1896. június 15.

DIVAT UJSÁG.

HALASTÁLAT DISZITŐ FESTÉS.

II. mintalap.

VADASTÁLAT DISZITŐ FESTÉS.

TÜNDÉR UJJAK.

rágon keres
képig. A
féle. Van
de laine
és kart
szes és

AMN...
AKONYU...
TARA